

QUÁ TRÌNH ĐẤU TRANH CỦA QUÂN VÀ DÂN ĐỒNG THÁP TRONG CHIẾN CUỘC ĐÔNG XUÂN 1953 – 1954

THÁI VĂN THO*

TÓM TẮT

Từ năm 1953 đến đầu năm 1954, cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược của nhân dân Việt Nam đã bước vào giai đoạn cuối với quy mô và tính chất vô cùng quyết liệt, nhất là khi chúng ta chủ động mở chiến cuộc Đông Xuân 1953 - 1954 nhằm nhanh chóng đưa cuộc kháng chiến đến thắng lợi hoàn toàn. Phối hợp với chiến trường chung trong cả nước, quân và dân Đồng Tháp đã vùng lên đẩy mạnh tiến công địch, phối hợp đấu tranh chia lửa với chiến trường chính Điện Biên Phủ, góp phần đưa cuộc kháng chiến chống Pháp đến thắng lợi cuối cùng.

Từ khóa: Long Châu Sa, Đồng Tháp, quá trình đấu tranh, chiến cuộc Đông Xuân 1953-1954.

ABSTRACT

*The struggle of Dong Thap's armed forces and militia
in the Dong – Xuan (Winter - Spring) campaign, 1953- 1954*

The period of 1953 to early 1954 saw the resistance war against the French colonists in its final stage with an extremely fierce scale and state, especially when we initiated the Dong – Xuan campaign (1953-1954) to quickly end the war with a complete victory. Coordinating with battlefields all over the country, Dong Thap's armed forces and militia rised up in revolt against the enemy. The attacks helped divert enemy's support for the main battle of Dien Bien Phu, contributing to the triumph over the French invaders.

Keywords: Long Chau Sa, Dong Thap, the struggle, Dong - Xuan (Winter-Spring) campaign 1953-1954.

1. Đặt vấn đề

Bước sang năm 1953, cuộc kháng chiến chống Pháp xâm lược của nhân dân ta đã bước vào giai đoạn cuối với quy mô và tính chất ngày càng quyết liệt. Lúc này trên chiến trường miền Nam đã có những chuyển biến mới. Thất bại trong những chiến dịch lớn trước đó và đứng trước nguy cơ sụp đổ hoàn toàn, Pháp đã cử tướng Nava sang Đông Dương và mang theo một kế hoạch táo bạo đầy tham vọng nhằm “chuyển bại thành thắng” trong

vòng 18 tháng. Trong bước một của kế hoạch Nava, quân Pháp sẽ tiến công bình định miền Nam, miền Trung, xóa bỏ vùng tự do Liên khu 5 và nếu thành công sẽ tiến tới bước hai là tấn công miền Bắc giành thắng lợi quân sự, kết thúc cuộc chiến buộc ta phải đàm phán theo những điều kiện có lợi cho chúng.

Trước tình hình đó, vào cuối tháng 9 năm 1953, Bộ Chính trị đã thông qua kế hoạch tác chiến Đông Xuân 1953 - 1954, với phương châm tác chiến là “tích

* ThS, Trường BIS (British International School), Quận 2, TPHCM;
Email: thaivantho2011@gmail.com

cực, chủ động, cơ động, linh hoạt”. Bộ Chính trị cũng xác định nhiệm vụ của chiến trường Nam Bộ lúc này là đẩy mạnh chiến tranh du kích, lợi dụng điều kiện thuận lợi do quân địch phải tập trung nhiều lực lượng đi các hướng khác mà tăng cường hoạt động đánh nhỏ ăn chắc, tiêu hao và tiêu diệt từng bộ phận địch, đẩy mạnh nguy vận, tìm chân địch, mở rộng các căn cứ du kích và khu du kích, phát triển lực lượng, phát triển sản xuất... Chấp hành chủ trương của Bộ Chính trị và Nghị quyết của Trung ương Cục, quân dân tỉnh Đồng Tháp (lúc đó là tỉnh Long Châu Sa¹) đã đẩy mạnh tiến công địch trên các mặt chính trị, quân sự và phối hợp chiến đấu với chiến trường chung cả nước trong chiến cuộc Đông Xuân nhằm tiêu hao sinh lực địch, góp phần đưa cuộc kháng chiến chống Pháp đến thắng lợi cuối cùng vào ngày 07-5-1954 bằng “tiếng sấm Điện Biên Phủ”. Chiến dịch Điện Biên Phủ thắng lợi đã kết thúc 9 năm xâm lược của Pháp ở Việt Nam.

2. Chiến trường Đồng Tháp trước Đông Xuân 1953 – 1954

Năm 1951, cục diện cuộc kháng chiến chống Pháp của nhân dân ta đã bước sang một thời kỳ mới với nhiều chuyển biến tích cực. Tháng 02-1951, Đại hội lần thứ 2 của Đảng Lao động Việt Nam đã xác định nhiệm vụ chủ yếu của cách mạng Việt Nam lúc bấy giờ là “*tiêu diệt thực dân Pháp xâm lược và đánh bại bọn can thiệp Mỹ, đưa kháng chiến đến thắng lợi hoàn toàn, làm cho nước nhà độc lập và thống nhất thật sự*” [5, tr.475].

Ở Nam Bộ, thực dân Pháp tiếp tục

đánh phá các căn cứ của ta và mở rộng vùng tạm chiếm. Cuối tháng 4-1951, tỉnh Long Châu Sa được thành lập gồm các tỉnh Sa Đéc, một phần tỉnh Long Xuyên, một phần tỉnh Châu Đốc và đã phối hợp cùng Nam Bộ quyết đứng lên đánh Pháp lấn chiếm, mở rộng phạm vi hoạt động. Đến tháng 5 - 1951, Đại hội Đại biểu Đảng bộ tỉnh Long Châu Sa đã được tổ chức tại xã Tân Thành (quận Tân Hồng). Tại Đại hội quan trọng này, Tỉnh ủy Long Châu Sa đã đưa ra những chủ trương quan trọng như “thực hiện tốt chính sách đoàn kết dân tộc, đoàn kết tôn giáo nhất là đối với tôn giáo Hòa Hảo. Tỉnh củng cố và phát triển lực lượng vũ trang du kích. Ra sức xây dựng căn cứ hậu phương vững mạnh...” [3, tr.157]. Tỉnh ủy cũng tiến hành tổ chức, sắp xếp lại lực lượng cán bộ trong toàn tỉnh. Các lực lượng vũ trang tỉnh được củng cố, kiện toàn và tăng thêm sức chiến đấu. Đồng thời, Tỉnh ủy cũng đẩy mạnh công tác vũ trang tuyên truyền ở các vùng tôn giáo như Hòa Hảo, vận động đồng bào và gây dựng cơ sở trong nhân dân.

Trong năm 1951, quân dân Long Châu Sa đã đẩy mạnh các hoạt động tấn công địch và thu được những thắng lợi to lớn: “Tháng 3 - 1951, Tiểu đoàn 311 của tỉnh cùng Đại đội quận Châu Phú đã đánh tiểu đoàn hỗn hợp Pháp - nguy ở xã Phú Hựu, Khánh Bình, Đồng Ty làm địch bỏ chạy, ta tiêu diệt đồn Vàm Nao, diệt 12 tàu địch ở Phú Châu; ở Phú Châu, trong 7 ngày ta tiêu diệt 150 tên địch, bắt sống 16 tên, bắn cháy 2 tàu; ở Châu Thành, bộ đội tỉnh cùng với bộ đội Châu Thành và du kích xã bao vây và tấn công các đồn Tân

Phú Trung, Tà Kiệt, Xẻo Mác, Rọc Dừa, Hòa Tân, Xẻo Vời, Tân Xuân và đồn Bắc Mỹ Thuận, ta đã diệt 7 đồn địch và một số vùng lôm được giải phóng”[3, tr.161-162].

Ở Cao Lãnh, ngày 05-5-1951, một trung đội của Tiểu đoàn 307 phối hợp với bộ đội huyện và du kích xã Bình Hàng Trung diệt gọn đồn Cần Trơi. Đầu tháng 7 - 1951, địa phương quân phối hợp với dân quân du kích các xã Mỹ Xương, Mỹ Hội, Bình Hàng Trung, Bình Hàng Tây, Mỹ Long và Tiểu đoàn 307 đánh địch càn quét, diệt gần 90 tên. Ở thị xã Sa Đéc, đầu năm 1951, hoạt động tiến công của lực lượng vũ trang cũng diễn ra sôi nổi và thu được những kết quả to lớn. Các hoạt động tiêu diệt Việt gian và tấn công vào lực lượng quân nguy Cao Đài diễn ra mạnh mẽ. Đặc biệt vào ngày 31-7-1951, chiến sĩ Phan Văn Út đã cho nổ lựu đạn hạ sát tên Thiếu tướng Pháp Chanson và làm bị thương nhiều sĩ quan cao cấp khác của địch tại thị xã Sa Đéc, hành động cảm tử này đã gây nên tiếng vang lớn và làm rung động tinh thần các cấp chỉ huy của Pháp ở Nam Kỳ lúc bấy giờ. Cuối năm 1951, các tổ đặc công đã tấn công lính nguy Cao Đài, đánh sập các bót Chuông Trâu, Thông Lưu, Chợ Cồn, Tạ Đông Thành, Ông Thung, Sa Nhiên, Nàng Hai, Hòa Khánh diệt 47 tên, thu 40 súng [1, tr.84-85].

Song song đó, tỉnh Long Châu Sa còn mở chiến dịch Châu Thành - Sa Đéc nhằm phá hệ thống đồn bót địch trên tuyến lộ 80 - Cái Tàu Hạ - Nha Môn, mở rộng vùng giải phóng. Trong chiến dịch này ta đã tiêu diệt gần 100 tên, bắn chìm

3 tàu, phá hủy 1 khẩu pháo 105 ở chợ Cái Tàu Hạ. Tháng 11 - 1951, Đại đội đặc công 962 cùng với du kích mật Cao Lãnh đánh chìm 1 tàu chở vũ khí, lương thực tại chợ Vàm sông Tân Thuận Tây, đánh chìm 3 tàu ở mũi Cần Gió (Sa Đéc), gỡ 4 đồn và tháp canh ở Phú Hựu, An Khánh, Hòa Tân (quận Châu Thành)... [3, tr.163-164]. Có thể thấy, với những hoạt động đấu tranh tích cực trong năm 1951, quân dân Long Châu Sa đã góp phần rất quan trọng cùng với chiến trường Nam Bộ đánh bại âm mưu bình bịch gấp rút và sự phản công của địch.

Đến năm 1952, trên chiến trường Long Châu Sa, địch và ta vẫn ở thế giằng co quyết liệt. Địch quân tiếp tục bình định, lấn chiếm, mở rộng vùng ảnh hưởng và thu được một số kết quả. Trong khi đó, về phía ta, tỉnh Long Châu Sa đã chấp hành triệt để chủ trương của Trung ương Cục miền Nam là “giữ người, giữ của, xây dựng người, xây dựng của, giành giật người, giành giật của với giặc để đánh giặc, chống sự cướp người, cướp của của giặc, chống sự mê hoặc người, lôi kéo người thu hút tài sản của giặc” [1, tr.86]. Tỉnh ủy đã thực hiện tốt công tác binh địch vận, nhất là ở các vùng có đồng bào Hòa Hảo. Từ tháng 2 đến tháng 4 - 1952, các hoạt động của du kích được phát triển mạnh mẽ rộng khắp trong toàn tỉnh và thu được những kết quả quan trọng: Ở huyện Tân Hồng, ngày 16-3-1952, du kích xã Thường Phước đã phục kích và bẻ gãy trận càn của địch vào khu vực Giồng Chùa, diệt 14 tên địch, thu 6 súng. Ở Cao Lãnh, từ ngày 19-7 đến ngày 19-8-1952, du kích xã đã liên tục chiến

đầu chống lại cuộc càn quét nhằm đóng đồn Tân Trường ở xã Mỹ Hội của Đại đội 19 (Hòa Hảo), kết quả hơn 1 tháng chiến đấu địch phải rút chạy, không đóng được đồn Tân Trường, ta đã diệt và làm bị thương nhiều tên, thu 21 súng, 2 xuồng và trên 1000 viên đạn. Ở Lai Vung, cũng trong năm 1952, lực lượng vũ trang của huyện cùng với Sa Đéc đã phối hợp tấn công đồn Lai Vung ở xã Tân Thành và bót Cây Tháp, tiêu diệt tên quận trưởng ác ôn Nguyễn Thế Bửu và Mười Quốc (những tên phản động đội lột đạo Hòa Hảo) làm cho quần chúng vui mừng phấn khởi [1, tr.87].

Mặt khác, công tác địch vận và Hòa Hảo vận cũng được tỉnh triển khai thực hiện tốt và có hiệu quả ở những vùng có đông đồng bào theo đạo. Cán bộ đã vận động, tuyên truyền, lôi kéo đồng bào đứng về phía cách mạng chống giặc cứu nước và những hoạt động này đã góp phần tăng thêm lực lượng cách mạng cho tỉnh. Giữa lúc phong trào cách mạng trong tỉnh có bước phát triển mới thì từ tháng 8 đến tháng 10 - 1952, một trận lũ lịch sử đã tràn vào vùng Đồng Tháp Mười, gây cho ta nhiều thiệt hại, khó khăn. Lợi dụng tình hình đó, quân địch thừa cơ tấn công, càn quét tiêu diệt căn cứ và lực lượng kháng chiến của ta. Trước những khó khăn, quân dân Long Châu Sa đã không hề nao núng, quyết tâm khắc phục khó khăn, đẩy mạnh trồng trọt, sản xuất lương thực khi nước hạ. Thực hiện theo sự chỉ đạo của Trung ương Cục và Phân Liên khu miền Đông là “đưa lực lượng vũ trang đánh phá giao thông địch, thọc sâu, đánh hiểm

vùng địch hậu, làm cho chúng phải bị động đối phó, không rảnh tay càn quét đánh phá vùng giải phóng trong lúc lụt lội” [1, tr.89], nên dù gặp nhiều khó khăn nhưng vào cuối năm 1952, tỉnh đã đẩy mạnh một số hoạt động tiến công địch ở nhiều nơi và thu được thắng lợi lớn. Cụ thể như ở huyện Cao Lãnh, ngày 18-10-1952, ta tiêu diệt cụm pháo địch ở đồn Cái Bậy xã Bình Hàng Tây, diệt và làm bị thương nhiều địch quân. Ở tổng Phong Thạnh Thượng, tháng 11-1952, Đại đội 947 thuộc Tiểu đoàn 311 cùng quân dân du kích xã Tân Phú đánh đồn Đình, ta chiếm đồn, diệt 40 tên, bắt sống 10 tên và thu nhiều loại súng đạn địch. Ở xã Bình Hàng Tây, đến năm 1952, du kích xã phối hợp với bộ đội địa phương huyện Cao Lãnh đã đánh 2 trung đội địch đi ruồng bó, diệt và làm bị thương nhiều tên địch, buộc chúng phải rút vào đồn. Ở thị xã Sa Đéc, bộ đội tỉnh phối hợp với Tiểu đoàn 307 đã tiêu diệt bót Nàng Hai lần hai, phục kích bắn chìm tàu LCI, diệt 3 tên Pháp trên sông Sa Đéc...[1, tr.89-90].

Có thể thấy, những hoạt động đấu tranh sôi nổi và hiệu quả của quân dân Long Châu Sa trong năm 1952 đã góp phần quan trọng tiêu diệt sinh lực địch, đồng thời phá tan âm mưu và hoạt động bình định, lấn chiếm mở rộng ảnh hưởng của địch trong toàn tỉnh. Thực tế lịch sử đấu tranh cho thấy, trong năm 1952, với tinh thần quật khởi tiến công, lực lượng vũ trang của tỉnh đã đánh địch 564 trận lớn nhỏ, đánh phá 42 lượt đồn bót, bắn chìm và phá hủy 16 tàu, 3 xe, tiêu diệt 1 trận địa pháo (3 khẩu), đánh sập 8 cầu, diệt, làm bị thương và bắt sống 1036 tên,

thu 3 ca nô, 4 tàu lúa và nhiều đạn dược, quân dụng [1, tr.90]. Những chiến thắng vang dội này đã thúc đẩy phong trào đấu tranh cách mạng trong toàn tỉnh phát triển mạnh mẽ và tạo tiền đề quan trọng cho quân dân Long Châu Sa chuẩn bị bước vào cuộc tiến công chiến lược Đông Xuân 1953 - 1954 thắng lợi to lớn hơn sau đó.

3. Quân dân Đông Tháp đẩy mạnh đấu tranh và phối hợp chiến đấu với chiến trường chung trong chiến cuộc Đông Xuân (1953 – 1954)

Sau khi khắc phục hậu quả trận lụt lịch sử năm 1952, lực lượng vũ trang ở Long Châu Sa đã phát triển mạnh mẽ và bắt đầu phối hợp chiến đấu với chiến trường chung toàn quốc, tiến công địch giành lại thế chủ động trên chiến trường. Sang năm 1953, các hoạt động đấu tranh của lực lượng vũ trang tỉnh được đẩy mạnh. Trước tình trạng địch quân tiến hành lấn chiếm mở rộng vùng ảnh hưởng, ngày 11-2-1953, Ban Thường vụ Tỉnh ủy ra Chỉ thị số 08 về việc “chống lấn chiếm” của địch. Chỉ thị đã nêu rõ: “*khi địch bung ra lấn chiếm, nơi nào có thể giữ được thì quyết tâm giữ, đừng để cho địch đóng lấn rộng ra thêm...*” [1, tr.93]. Để thực hiện tốt Chỉ thị đó, trong năm 1953, quân dân Long Châu Sa đã đẩy mạnh một số hoạt động đánh địch lấn chiếm và đạt được kết quả quan trọng như: đánh càn, đánh bọn yểm trợ đóng đồn ở vùng Tân Phú, Tân Thạnh, An Phong (tổng Phong Thạnh Thượng), Tam Thường (Tân Hồng), Mỹ Thọ, Mỹ Hội (Cao Lãnh), Phú Hựu, Tân Nhuận Đông, An Khánh (Châu Thành).

Ở huyện Tân Hồng, bộ đội huyện cùng du kích xã Tân Công Sinh chống càn tại ấp Gáo Đồi và Tân Hưng (2 - 1953), bộ đội đặc công tỉnh phối hợp với bộ đội huyện và du kích xã Thường Phước đánh lui một cuộc càn quét lớn của địch, dùng thủy lôi tự chế đánh chìm một tàu D27 (3 - 1953), du kích xã Long Thuận đánh trận Ba Răng, du kích xã Bình Thạnh đánh trận Cả Tiêu... những trận đánh này góp phần tiêu diệt thêm nhiều địch quân, góp phần cổ vũ phong trào đấu tranh của huyện tiến lên [1, tr.93]. Tháng 4 - 1953, Tiểu đoàn 311 được củng cố ở Ba Sao bắt đầu hoạt động. Tiểu đoàn cùng với bộ đội Cao Lãnh phục kích đánh Đại đội 10 quân nguy Hòa Hảo càn quét vào vàm sông Con thuộc xã Tân Thuận Tây, gây nhiều thiệt hại cho địch và thu được nhiều vũ khí [2, tr.81]. Ở tổng Phong Thạnh Thượng từ cuối tháng 5 đến 20-6-1953, quân dân của địa phương đã phục kích chặn đánh thắng nhiều trận càn quét của địch và thu được nhiều kết quả. Đến tháng 7 - 1953, để tạo thế và lực mới sẵn sàng phối hợp đấu tranh với chiến trường chính và đưa cuộc kháng chiến tiến lên, Trung ương Cục miền Nam đã quyết định đẩy mạnh tiến công quân sự kết hợp tiến công chính trị vào địch quân trên toàn miền Nam. Chấp hành chủ trương, chỉ thị của Trung ương Cục, quân dân Long Châu Sa đã vùng lên mạnh mẽ tiến công địch trong toàn tỉnh.

Từ cuối tháng 7 đến đầu tháng 9 năm 1953, Long Châu Sa đã đẩy mạnh các hoạt động tiến công địch rất quyết liệt và giành được những thắng lợi quan

trọng: Cuối tháng 7 - 1953, Đại đội 975 của huyện Châu Thành và du kích xã Tân Nhuận Đông tổ chức phục kích địch tại cầu Nha Môn, diệt gần 50 tên địch, thu 27 súng các loại; tháng 8 - 1953, cũng chính lực lượng này, ta đã tiêu diệt hơn 40 tên địch trong trận chặn đánh đoàn xe địch từ Vĩnh Long đi Sa Đéc qua cầu Nha Môn... [3, tr.82]. Có thể nói, chính những chiến công này đã góp phần đưa phong trào đấu tranh của quân dân Châu Thành tiến lên một bước mới. Cùng cố tinh thần chiến đấu và đưa phong trào chiến tranh du kích của huyện phát triển khởi sắc sau đó.

Đến tháng 9 - 1953, phong trào cách mạng trong tỉnh đã ở thế tiến công mạnh mẽ. Lực lượng vũ trang đã đẩy mạnh tiến công địch rộng khắp trên địa bàn toàn tỉnh. Mặt khác, công tác binh địch vận cũng được tiến hành và thu được nhiều thắng lợi. Tiêu biểu là vào đầu tháng 9 - 1953, Đại đội đặc công 962 dùng mìn tự chế đã đánh chìm 3 tàu địch trên sông Hồng Ngự. Cuối tháng 9 - 1953, khi Bộ Chính trị quyết định mở chiến cuộc Đông Xuân 1953 - 1954 thì cũng là lúc quân dân trong tỉnh Long Châu Sa đã đẩy mạnh tiến công địch bằng lực lượng ba thứ quân kết hợp với binh địch vận trên quy mô toàn tỉnh.

Tiểu đoàn 311 đã phối hợp với lực lượng các quận Tân Hồng, Châu Thành, Cao Lãnh tiến công địch và thu được thắng lợi lớn: Ở quận Tân Hồng, lực lượng của ta đánh chìm 2 tàu, phá hủy hơn 200 xuồng ghe của địch dùng để hành quân càn quét, ta san bằng 1 đồn, diệt trên 140 tên địch [3, tr.178]. Ở quận

Châu Thành, ta tiến hành công tác địch vận ở các đồn Rạch Cầu, An Khánh, Bà Thiên... và thu được kết quả to lớn.

Bên cạnh những thắng lợi lớn về quân sự, Tỉnh ủy Long Châu Sa còn tiến hành đẩy mạnh công tác địch nguy vận và thu được những thắng lợi quan trọng. Ngày 25-10-1953, Tỉnh ủy đã ra Chỉ thị về công tác địch nguy vận. Chỉ thị đã nêu rõ: “Dùng mọi hình thức tuyên truyền vận động từ thấp đến cao, hợp pháp, bất hợp pháp, kết hợp việc vận động nhân dân, nhằm vào các sắc lính bảo an, lính đóng đồn bót, lính Hòa Hảo, Cao Đài là chủ yếu để vận động tuyên truyền, tuyên truyền vận động trong nhân dân, binh sĩ là đối tượng chính, chống bắt lính, bắt phu, thực hiện cô lập bên trên, làm tan rã bên dưới, có chính sách đối với lính nguy tôn giáo, dùng gia đình để lôi kéo con em họ về, kiên quyết trừng trị đám chỉ huy ác ôn ngoan cố, tạo áp lực cho binh sĩ đấu tranh trở về...” [1, tr.95]. Công tác tuyên truyền đã giành được những kết quả khả quan, vận động được gần 500 lượt gia đình và binh sĩ Hòa Hảo, hơn 200 binh sĩ địch (chủ yếu là Hòa Hảo) đã bỏ ngũ giao nộp súng cho cách mạng, một số khác tránh đi càn quét hoặc làm nội ứng cho ta. [1, tr.96]

Đến cuối năm 1953, chiến trường Long Châu Sa đã có bước phát triển mới: Ta chủ động tấn công địch mạnh mẽ và đẩy chúng vào tình trạng bị động, đối phó. Tinh thần chiến đấu của địch ngày càng sa sút, tình trạng đào ngũ, rã ngũ ngày càng tăng. Có thể thấy, chỉ trong 3 tháng cuối năm 1953, lực lượng vũ trang tỉnh đã đánh địch trên 200 trận lớn nhỏ,

kết hợp công tác địch vận diệt 22 đồn và tháp canh, diệt và làm bị thương 250 tên địch, đánh chìm 9 tàu (có 1 tàu LCI); mở rộng vùng giải phóng ở Cao Lãnh, Châu Thành, tạo thế liên hoàn giữa các căn cứ [3, tr.179].

Có thể nói, với những thắng lợi tiếp nối về quân sự và trong công tác địch vận ở Long Châu Sa trong năm 1953 đã tạo tiền đề thuận lợi cho quân dân trong tỉnh đẩy mạnh tiến công địch, phối hợp đấu tranh, chia lửa với chiến trường chính Điện Biên Phủ và góp phần đưa cuộc kháng chiến chống Pháp xâm lược đến thắng lợi cuối cùng vào ngày 7-5-1954 tại trận Điện Biên Phủ lịch sử.

4. Đồng Tháp góp phần cùng cả nước làm nên chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ năm 1954

Bước sang năm 1954, với những chiến thắng lớn của quân ta trên các chiến trường trong cả nước đã làm cho tinh thần chiến đấu của quân địch ngày càng suy giảm, sa sút trong khi quân dân ta phấn khởi vui mừng và tiến công địch mạnh mẽ. Để cứu vãn sự thất bại, Pháp tiến hành càn quét gom dân, bắt lính. Chúng tấn công, dụ dỗ, lôi kéo đồng bào, gây chia rẽ khối đoàn kết trong nhân dân và đồng bào theo đạo, cử người thâm nhập vào các đảng phái, tôn giáo như Đại Việt, Dân xã Đảng, Cao Đài... nhằm giành ảnh hưởng. Đồng thời, chúng tiến hành tăng thu thuế, cướp bóc lúa gạo của dân, phá hoại kinh tế của ta, kiểm soát, ngăn cản hoạt động đi lại mua bán của nhân dân trong tỉnh.... Trước tình hình đó, thực hiện theo chỉ thị của Phân Liên khu miền Đông, vào đầu năm 1954, Tỉnh

ủy Long Châu Sa đã chỉ đạo mở hội nghị quân sự tỉnh. Hội nghị đã xác định những nhiệm vụ quan trọng là đẩy mạnh công tác Hòa Hảo vận, công tác vùng tạm chiếm trong tình hình mới, đẩy mạnh hoạt động du kích chiến tranh, phát triển thế chủ động tiến công địch trên chiến trường [1, tr.97].

Trong gần 6 tháng đầu năm 1954, với tinh thần tiến công mạnh mẽ, quyết cường, quân dân trong tỉnh đã đẩy mạnh các hoạt động đấu tranh, phối hợp chiến đấu với chiến trường chính Bắc Bộ trong cuộc phản công chiến lược Đông Xuân 1953 - 1954 và đã giành được những thắng lợi to lớn: Tháng 3 - 1954, ở Tân Hồng, du kích xã Thường Thới Tiền phối hợp với cơ sở nội ứng tấn công diệt gọn đồn An Lạc (lần 2); ở huyện Phú Châu, từ ngày 14 đến 16-4-1954, ta đã tổ chức đánh địch đi càn 2 trận, diệt 4 tên, bắt sống 6 tên, thu được 3 súng; tháng 2 - 1954, ở huyện Cao Lãnh, du kích xã Mỹ Hiệp phục kích đánh địch càn từ Xóm Xẻo ra Bà Minh diệt hơn 2 trung đội địch, tháng 4 - 1954, địa phương quân của huyện cùng với du kích xã đã đánh địch 19 trận (chống càn, bao vây đồn bót, pháo kích, phá tề trừ gian...) và giành được những thắng lợi to lớn; ở tỉnh lỵ Sa Đéc, ngày 02-4-1954, một đơn vị công binh và đặc công đã đánh 3 tàu mũi bằng của địch ở đuôi Cồn (giáp xã Tân Hưng), trong trận này ta đã đánh chìm 2 tàu, làm hư hại 1 tàu, diệt 36 tên địch và hàng hóa quân dụng khác; từ tháng 3 đến tháng 5 - 1954, ở huyện Châu Thành, địa phương quân huyện và du kích các xã đã đánh địch 17 trận lớn nhỏ, phá hủy 1 xe Jeep,

san bằng 3 bót, bót rút 6 bót, hàng trăm tên địch bị thương vong, ta thu được nhiều súng đạn; ở huyện Lai Vung, từ tháng 3 đến tháng 4 - 1954, quân địa phương huyện cùng với du kích các xã đã đánh địch 4 trận, diệt 5 tên, làm bị thương 3, bắt sống 9 tên, thu 6 súng, 24 lựu đạn và 450 viên đạn [1, tr.97-98]. Đặc biệt, trong ngày 02-5-1954, Tiểu đoàn 311 đã phối hợp với lực lượng vũ trang huyện Tân Hồng, Cao Lãnh chặn đánh cuộc càn quét của Tiểu đoàn 522 Hòa Hảo Nguyễn Giác Ngô, loại khỏi vòng chiến đấu 200 tên, bắn rơi một máy bay L.19 [8, tr.143]... Có thể thấy, trong những tháng đầu năm 1954, Tiểu đoàn 311 đã phối hợp với địa phương quân các huyện, du kích các xã cùng nhân dân trong toàn tỉnh đã diệt được hàng chục đồn bót tháp canh, phá rã được hệ thống tề nguỵ, giải phóng nhiều vùng, nối thông các căn cứ địa trong tỉnh trên tuyến hành lang chiến lược từ miền Tây lên miền Đông.

Với những hoạt động đấu tranh mạnh mẽ, đến giữa tháng 4 - 1954, các huyện trong tỉnh đã tổ chức hơn 64 lần tấn công địch, diệt 66 tên, làm bị thương 117 tên, bắt 43 tên, làm rã ngũ 28 tên, diệt 1 đồn, 6 lô cốt, thu 24 súng và nhiều quân trang, quân dụng khác của địch [1, tr.98]. Giữa lúc quân dân Long Châu Sa hùng hực khí thế tiến công vào địch quân thì vào ngày 07-5-1954, tin vui chiến thắng Điện Biên Phủ vang dội đã góp phần cổ vũ tinh thần đấu tranh quật cường của nhân dân trong toàn tỉnh. Quân và dân tỉnh Long Châu Sa đã tiến lên tấn công, bao vây bứt rút, bứt hàng

thêm nhiều đồn bót địch và giải phóng thêm nhiều xã, ấp. Đồng thời, Tỉnh ủy còn kịp thời chỉ đạo chuyển mở vùng Hòa An, Tân Thuận Tây, Tân Thuận Đông, gỡ các đồn bót dọc sông Cao Lãnh... Đến ngày 19-7-1954, ở nhiều địa phương trong tỉnh, bọn tề xã và binh lính trong đồn bót hoang mang, cố thủ. Địch quân co cụm và xin hòa hoãn với ta.

Ngày 21-7-1954, Hiệp định Genève được kí kết, đánh một dấu mốc quan trọng trong lịch sử dân tộc, kết thúc thắng lợi cuộc kháng chiến chống Pháp xâm lược của nhân dân Việt Nam nói chung và của quân dân Long Châu Sa (Đồng Tháp) nói riêng. Trong gần 9 năm đấu tranh đầy gian khổ, quân dân Long Châu Sa đã không hề nao núng và luôn luôn hùng hực khí thế tiến công quật khởi, kiên cường, quyết đứng lên đấu tranh giành độc lập, tự do. Cũng như các địa phương khác trong cả nước, quân dân Đồng Tháp anh hùng đã vùng lên mạnh mẽ tiến công tiêu diệt địch, phối hợp đấu tranh chia lửa với chiến trường chính Bắc Bộ trong chiến cuộc Đông Xuân 1953 - 1954 và góp phần to lớn vào thắng lợi chung của cuộc kháng chiến chống Pháp.

5. Kết luận

Từ khi thành lập tỉnh, năm 1951, đến năm 1954, quân dân Long Châu Sa (Đồng Tháp) đã kiên cường đấu tranh chống Pháp tới cùng. Với sự lãnh đạo của Tỉnh ủy cùng với tinh thần chiến đấu quật khởi của quân dân, Long Châu Sa đã giành được những thắng lợi to lớn trên các mặt trận chính trị, quân sự và binh vận. Trong cuộc tiến công chiến lược Đông Xuân 1953 - 1954, quân dân vùng

đất sen hồng Đồng Tháp đã vùng lên tiến công mạnh mẽ, kiên cường đánh bại các cuộc càn quét lấn chiếm của địch, giữ và mở rộng vùng giải phóng, đẩy địch quân vào tình thế bị động, đối phó. Chỉ trong gần 2 năm, quân dân Đồng Tháp đã tiến hành tiêu diệt, phá hủy hàng trăm đồn, bót giặc, diệt hàng trăm tên địch và thu nhiều vũ khí quân trang, quân dụng. Mặt khác, Tỉnh ủy cũng đã làm tốt công tác binh vận, kêu gọi, giáo dục, lôi kéo đông đảo binh lính địch rã ngũ và đồng bào nhân dân đứng về phía cách mạng chống xâm lược.

Có thể nói, trong chiến cuộc Đông Xuân 1953 - 1954, quân dân Long Châu Sa đã chiến đấu mạnh mẽ và quật khởi,

làm tiêu hao nhiều sinh lực địch, tạo điều kiện cho chiến trường chính Bắc Bộ giành được thắng lợi to lớn và góp phần làm nên chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ (7-5-1954), chấm dứt sự xâm lược của Pháp tại Việt Nam, mở ra một kỉ nguyên mới cho dân tộc: kỉ nguyên độc lập, tự do. Hiệp định Genève được kí kết đã đặt dấu chấm hết cho những nỗ lực ngoan cố của thực dân Pháp hòng thiết lập trở lại sự đô hộ ở Việt Nam. Nhân dân Việt Nam đã làm nên một chiến thắng “lừng lẫy năm châu, chấn động địa cầu”. Và trong chiến thắng vĩ đại đó có những đóng góp không nhỏ của quân dân Đồng Tháp anh hùng.

¹Tỉnh Long Châu Sa được thành lập vào tháng 4 năm 1951 và tồn tại đến tháng 9 năm 1954 thì giải thể.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh Đồng Tháp (2005), *Lịch sử Đảng bộ tỉnh Đồng Tháp, tập 2, (1945 – 1954)*, Ban Tuyên giáo Tỉnh ủy Đồng Tháp.
2. Bộ Chỉ huy Quân sự tỉnh Đồng Tháp (1990), *Ba mươi năm kháng chiến của quân dân Đồng Tháp (1945 - 1975)*, Đồng Tháp.
3. Bộ Chỉ huy Quân sự tỉnh Đồng Tháp (1998), *Lịch sử Sa Đéc - Long Châu Tiên - Long Châu Sa trong kháng chiến chống thực dân Pháp (1945 - 1954)*, Nxb Quân đội Nhân dân, Hà Nội.
4. Bộ Tư lệnh Quân khu 8 (1996), *Quân khu 8 – 30 năm kháng chiến (1945 – 1975)*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
5. Đảng Cộng sản Việt Nam (2001), *Văn kiện Đảng toàn tập, tập 12*, Nxb Chính trị Quốc gia.
6. Hội đồng Chỉ đạo Biên soạn Lịch sử Nam Bộ kháng chiến (2010), *Lịch sử Nam Bộ kháng chiến (1945 - 1954)*, tập 1, Nxb Chính trị Quốc gia.
7. Hồ Chí Minh (2000), *Toàn tập, tập 7 (1953 - 1955)*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
8. Võ Trần Nhã (chủ biên) (1993), *Lịch sử Đồng Tháp Mười*, Nxb Thành phố Hồ Chí Minh.

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 19-5-2014; ngày phản biện đánh giá: 28-5-2014;
ngày chấp nhận đăng: 23-01-2015)